

YANKOV kundër BULLGARISË

(kërkesa nr. 39084/97)

11 dhjetor 2003

kjo çështje kishte të bënte me shkeljen e disa të drejtave dhe lirive të një të burgosuri, ku interes të veçantë paraqesin ato me karakter procedural

I. Faktet kryesore

1. Kërkuesi, Todor Antimov Yankov, është shtetas bullgar që ka lindur më 1943 dhe jeton në Plovdiv në Bullgari. Ai ishte drejtor ekzekutiv i një fondi investimesh bujqësore dhe i një kompanie financiare. Ai ishte gjithashtu

pedagog i shkencave ekonomike dhe kishte edhe një doktoratë në këtë fushë.

2. Më 12 mars 1996 ai u arrestua me dyshimin se ishte përfshirë në operacione financiare të paligjshme dhe në pritje të gjykimit u mbajt në gjendje arresti në burg për 2 vjet dhe gati 4 muaj.

3. Gjatë periudhës së paraburgimit Z. Yankov kërkoi në mënyrë të përsëritur që të gjykohej në gjendje të lirë duke pretenduar, ndërmjet të tjerash, që:

- fakti që të gjitha provat kundër tij ishin mbledhur gjatë muajve të parë të hetimit kufizonin mundësitë që ai të pengonte procesin pas gjithë kësaj kohe;
- që ai nuk kishte qenë dënuar më parë; dhe që
- nuk kishte rrezik që ai të largohej duke pasur parasysht moshën e tij, lidhjet familjare dhe gjendjen shëndetësore (ai vuante ndërmjet të tjerash nga tensioni, arterio-skleroza, gurët në veshka, diabeti dhe depresioni).

Ai pretendonte gjithashtu se provat kundër tij ishin të dobëta dhe se akuzat ndaj tij ishin bazuar në interpretim të gabuar të ligjit.

4. Në shkurt 1998 ai u dërgua në spital për t'iu nënshtruar një trajtimi të specializuar mjekësor.

5. Më 10 mars 1998, ndërsa kërkuesi po i nënshtrohej një kontrolli përpara se të takohej me avokatët e tij, projekti i një libri që ai po shkruante u konfiskua nga një polic i burgut me arsyetimin se kërkuesi kishte për qëllim t'ia jepte atë avokatit të tij. Teksti i projektit, i cili përshkruante paraburgimin e kërkuesit dhe procesin penal kundër tij, i quante rojet e burgut "përtacë të ushqyer mirë" dhe "fshatarë të shkretë" kurse një polic e quante "i zbritur nga fshati", ndërsa hetuesve dhe prokurorëve dukej se iu referohej si "njerëz të fuqishëm pa skrupuj". Kërkuesi pretendoi se ai vetëm kishte për qëllim t'i lexonte pasazhe nga dorëshkrimi i tij përderisa ai ishte vetëm një version fillestar. Në të njëjtën ditë drejtori i burgut nxori dhe vuri në ekzekutim një masë disiplinore ndaj kërkuesit "për deklarata fyese dhe shpifëse ndaj oficerëve, hetuesve, gjyqtarëve, prokurorëve dhe institucioneve shtetërore". Kërkuesit i rruajtën kokën dhe e vendosën në izolim deri më 17 mars. Ai pretendonte se qelia e tij nuk kishte tualet dhe atij i duhej të përdorte një oturak i cili nuk zbrazej rregullisht. Ai pretendonte gjithashtu se kushtet e higjienës ishin tepër të vështira dhe se nuk kishte dritë të mjaftueshme. Më 19 mars 1998, kur kërkuesi u paraqit në një seancë publike përpara Gjykatës së Rrethit, ishte e dukshme që sapo i kishin rruajtur kokën.

6. Kërkuesi u shtrua në spital më 25 mars 1998. Më 10 korrik 1998 ai u lirua kundërt një garancie pasurore për arsye shëndetësore. Më 30 tetor 1998, Gjykata e Rrethit të Plovdivit e shpalli kërkuesin fajtor, kryesisht për shkak se kishte urdhëruar transferime të paligjshme parash, dhe e dënoi me pesë vjet burg. Më 5 qershor 2000 vendimi i dënimit të tij u prish në apel dhe rifilloi sërish hetimi. Procedurat vazhdonin ende deri në nëntor 2002, dhe që prej atëherë Gjykata nuk ka marrë informacione të tjera në lidhje me këtë

çështje.

II. Vendimi i Gjykatës

7. Kërkuesi ankohej se trajtimi i tij në paraburgim kishte qenë në kundërshtim me nenin 3 të Konventës për shkak të faktit se ai ishte izoluar në një qeli dhe ishte detyruar të rruante kokën. Ai pretendonte gjithashtu se masat me karakter disiplinor për shkak se kishte shkruar një libër shkelnin nenin 10, se ndalimi i tij ishte në kundërshtim me nenin 5 dhe se kohëzgjatja e procedurave penale ishte e paarsyeshme duke përbërë shkelje të nenit 6 § 1. Ai bazohej gjithashtu në nenin 13 që parashikon të drejtën për mjet efektiv.

A. Në lidhje me nenin 3

8. Gjykata vuri në dukje se një i burgosur të cilit i rruhet koka me forcë ka shumë të ngjarë që të perceptojë një ndjenjë inferioriteti. Prova e këtij trajtimi për më tepër do të jetë e qartë menjëherë edhe për të tretët, përfshirë personelin e burgut, të burgosurit e tjerë dhe vizitorët ose publikun, nëse i burgosuri çohet në një vend publik pak kohë pas këtij akti. Gjykata vlerësoi se rruajtja me forcë e kokave të të burgosurve është në parim një akt që mund të ketë pasojë uljen e dinjitetit të tyre njerëzor ose mund të bëjë që atyre t'u lindin ndjenja inferioriteti të tilla që t'i përulin dhe t'i përçmojnë ata.

9. Ky akt nuk kishte një bazë ligjore dhe as ndonjë justifikim të vlefshëm. Edhe në qoftë se nuk synonte t'i përçmonte, qethja e flokëve të kërkuesit pa ndonjë justifikim specifik ishte në vetvete arbitrare e ndëshkimore dhe kishte të ngjarë që të burgosurit t'i dukej si akt që synonte ta përulte dhe nënshtronte atë. Mosha e kërkuesit, 55 vjeç në kohën e ngjarjeve, dhe fakti që ai doli në një seancë publike nëntë ditë pasi i ishte rruar koka, kishin gjithashtu rëndësinë e tyre.

10. Rruajtja e kokës të kërkuesit dhe izolimi i tij në një qeli vetëm sepse kishte shkruar komente kritike dhe fyese përbënte një trajtim të pajustificueshëm dhe me një nivel të mjaftueshëm ashpërsie sa të karakterizohej si degradues. Pra ka pasur shkelje të nenit 3 të Konventës.

B. Në lidhje me nenin 10

11. Gjykata vuri në dukje se autoritetet bullgare e ndëshkuan kërkuesin pa përmendur fare në deklaratat e tyre se përse ata i konsideronin deklaratat e tij si shpifëse.

12. Megjithëse komentet e bëra mund të konsideroheshin sharje, përsëri nuk ishin tepër fyese. Ato nga ana tjetër figuronin në një dorëshkrim të shkruar në gjuhë dhe stil karakteristik për kujtime personale ose shkrimesh me karakter të ngjashëm dhe në kontekstin e kritikës ndaj administratës së drejtësisë dhe zyrtarëve të përfshirë në të. Autoritetet bullgare duhet të ishte përmbajtur nga kundërveprimi i tyre.

13. Gjykata u shtang gjithashtu nga fakti se kërkuesi ishte ndëshkuar sepse

kishte regjistruar mendimet e tij në një dorëshkrim personal të cilin, mesa dukej, nuk ia kishte treguar askujt në kohën kur iu konfiskua. Ai as nuk kishte “folur” dhe as “përhapur” asnjë deklaratë fyese ose shpifëse. Në veçanti, nuk kishte asnjë pretendim që ai ta kishte shpërndarë tekstin ndërmjet të dënuarve të tjerë.

14. Funksionarët e administratës së burgjeve duhet të jenë ndjerë të fyer personalisht nga disa prej shënimeve në lidhje me ta kur kanë parë dorëshkrimin e kërkuesit pas sekuestrimit. Megjithatë, është e vështirë të pranohet se kishte një arsye të mjaftueshme për ta ndëshkuar kërkuesin. Në këtë drejtim, nuk mund të thuhet se është ruajtur një baraspeshë e drejtë ndërmjet të drejtës së kërkuesit për lirinë e shprehjes dhe nevojës për të respektuar autoritetin e pushtetit gjyqësor dhe për të mbrojtur reputacionin e funksionarëve publikë. Duke e dënuar kërkuesin me shtatë ditë izolim në një qeli vetëm sepse kishte shkruajtur disa sharje në një dorëshkrim personal kritik në lidhje me sistemin e drejtësisë, i cili nuk iu ishte dhënë të burgosurve të tjerë, autoritetet e kishin kapërcyer hapësirën e tyre të vlerësimit. Pra ka pasur shkelje të nenit 10.

C. Në lidhje me nenin 13 të marrë së bashku me nenet 3 dhe 10

15. Qeveria Bullgare nuk e kundërshtoi faktin se nuk kishte pasur ndonjë mjet efektiv ankimor në dispozicion të kërkuesit ndaj rruajtjes së kokës së tij, i cili ishte një akt pa asnjë bazë ligjore.

16. Në lidhje me ndërhyrjen ndaj lirisë së shprehjes së kërkuesit, Gjykata vuri në dukje se dorëshkrimi ishte sekuestruar menjëherë dhe se kërkuesi ishte mbyllur në izolim menjëherë pas nxjerrjes së urdhrit të izolimit ndaj tij. Nuk u tregua që atij t'i ishte dhënë ndonjë mundësi konkrete që të ankohej përpara ekzekutimit të ndëshkimit. Në kohën e ngjarjeve dhe deri në vitin 2002 e drejta bullgare nuk parashikonte asnjë ankim gjyqësor ndaj një urdhri me karakter disiplinor për izolimin e një të burgosuri në qeli.

17. Duke konstatuar se kërkuesi nuk kishte pasur në dispozicion të përdorte asnjë mjet efektiv ankimor qoftë ndaj trajtimeve degraduese të cilave iu ishte nënshtruar qoftë ndaj lirisë së shprehjes, Gjykata arriti në përfundimin se ka pasur shkelje të nenit 13.

D. Në lidhje me nenin 5 § 3

a. E drejta për t'u çuar përpara një gjyqtari

18. Pas arrestimit kërkuesi u çua përpara një hetuesi i cili nuk kishte kompetencë që të merrte një vendim me karakter të detyrueshëm në lidhje me masën e sigurimit ndaj kërkuesit. Duke pasur parasysh rolin aktiv që luajtën në akuzën e kërkuesit dhe pjesëmarrjen e tyre të mundshme në procesin penal ndaj tij, mund të thuhej se as hetuesi dhe as prokurori që e konfirmoi në vijim arrestin në burg nuk ishin aq të pavarur dhe të paanshëm sa e kërkonte neni 5 § 3. Për këtë arsye, ka pasur shkelje të nenit 5 § 3 të Konventës për shkak se kërkuesi nuk u çua përpara një gjyqtari ose zyrtari tjetër të autorizuar me ligj për të ushtruar funksione gjyqësore.

b. E drejta për t'u gjykuar brenda një afati të arsyeshëm ose për t'u gjykuar në gjendje të lirë

19. Gjykata konstatoi se duke mos marrë parasysh fakte të rëndësishme, duke u bazuar vetëm në prezumimin ligjor të rëndësisë së veprave penale për të cilat akuzohej kërkuesi dhe duke i kaluar këtij barrën e provës duke mos pasur asnjë rrezik hipotetik që ai të fshihej ose largohej ose të fshihte provat, autoritetet e kishin zgjatur arrestin në burg të kërkuesit me arsye të cilat nuk mund të konsideroheshin si të mjaftueshme.

20. Për këto arsye, Gjykata konstatoi se autoritetet dështuan në justifikimin e mbajtjes së kërkuesit në burg për një periudhë prej 2 vjetësh dhe gati 4 muajsh. Pra ka pasur shkelje të nenit 5 § 3 të Konventës për shkak se arresti në burg i kërkuesit nuk justifikohet për të gjithë kohëzgjatjen e tij dhe se ishte tepër i gjatë.

E. Në lidhje me nenin 5 § 4

21. Gjykata kujtoi se, megjithëse kërkuesi kishte ofruar argumente që vinin në dyshim ligjshmërinë mbajtjes në gjendje arresti në burg, gjykatat bullgare në vendimet e tyre nuk i kushtuan aspak vëmendje ndonjërit prej këtyre argumenteve, duke i konsideruar, siç duket, të parëndësishme për çështjen e ligjshmërisë së arrestit në burg të kërkuesit. Mosmarrja parasysh nga ana e gjykatave e fakteve që mund të venë në dyshim ekzistencën e kushteve thelbësore të “ligjshmërisë” së mbajtjes në arrest në burg të kërkuesit përbën shkelje të nenit 5 § 4.

F. Në lidhje me nenin 5 § 5

22. Duke konstatuar se e drejta bullgare nuk i jepte kërkuesit një të drejtë reale për kompensim në lidhje me mbajtjen e tij të paligjshme në burg, Gjykata vendosi se ka pasur edhe shkelje të nenit 5 § 5 të Konventës.

G. Në lidhje me nenin 6 § 1

23. Duke pasur parasysh se procesi kishte zgjatur për të paktën gjashtë vjet dhe pesë muaj si dhe ngadalësinë e procedurave, Gjykata vendosi se ka pasur edhe shkelje të nenit 6 § 1 të Konventës.

H. Në lidhje me nenin 41

24. Gjykata i akordoi kërkuesit 8000 Euro për dëm jomaterial dhe 4000 Euro për shpenzime dhe pagesa.